

Referat fra SRY-møte 2 - 2019

Dato: 9.4.2019
Sted: Utdanningsdirektoratets lokaler, Oslo
Godkjent: 7.6.2019

Tilstede:

SRY

Trude Tinnlund, LO
Are Solli, LO
Per Skau, LO
Rune Foshaug, NHO
Aina Helen Bredesen, NHO
Jorunn Leegaard, KS
Siri Halsan, KS
Turid Semb, KMD
Einar Hanisch, YS
Anne Tingelstad Wøien, Virke
Kari Hoff Okstad, Spekter
Astrid Moen Sund, UDF
Tone Horne Sollien, KD
Henriette Pedersen Hauge, EO

Forfall:

May-Britt Sundal, LO
May- Britt Sundal, LO
John Arve Eide, KS
Bente Sjøgaard, YS
Anne- Cathrine Hjertaas, KS
Terje Skyvulstad, UDF
Siv Andersen, DIKU
Marianne Røgeberg, NFD
Elin Marlen Hollfjord, NFD

Observatører

Carl Endre Espeland, DIKU
Kristin Evensen, KD
Henriette Heinecke, UIO
Eline Vestrheim, UIO

Utdanningsdirektoratet

Karl Gunnar Kristiansen, Udir
Marianne Seim Morken, Udir
Andre Bærby Høien, Lærling Udir
Abdirahman Ahmed, Lærling Udir

1. Godkjenning av innkalling og dagsorden

Leder i SRY ønsket velkommen til møte. Ny representant fra Virke i SRY er Anne Tingelstad Wøien. På dagens møte deltar Henriette Heinecke og Eline Vestrheim fra UIO som observatører.

Vedtak

Innkalling og dagsorden enstemmig godkjent. En sak meldt inn på eventuelt.

- ✓ Informasjon om justering i fremdriftsplan for SRYs arbeidsgrupper

2. Behandling av vedtakssak

SRY- sak V3-2-19 Godkjenning av referat fra SRY møte 31.01.2019

Vedtak

Referatet enstemmig godkjent.

SRY- sak V4-2-19 Lied utvalget

Leder for Lied utvalget Ragnhild Lied innledet til diskusjon. Lied fokuserte i sin innledning på utvalgets tre forslagene til premisser for rett til videregående opplæring:

1. Alle har rett til videregående opplæring uavhengig av bosted, kjønn, bakgrunn, alder eller funksjonsdyktighet
2. Retten til videregående opplæring er knyttet til å kunne fullføre med en gyldig kompetanse
3. Voksne med behov for kompetanse for å kunne delta i arbeids- og samfunnsliv, skal ha rett til videregående opplæring, uavhengig av om de har oppnådd sluttkompetanse fra videregående opplæring tidligere.

Basert på ovennevnte prinsipper hadde utvalget i sitt saksfremlegg definert 15 tiltak som utvalget mener støtter opp om prinsippene (se vedlegg).

En spesiell utfordring er å tilrettelegge for grunnkompetanse for elever med lave grunnskolepoeng i videregående opplæring. I tillegg utfordret Lied SRY til å gi innspill på de viktigste endringsbehovene for å møte fremtidens utfordringer i fag- og yrkesopplæringen.

SRY mener de foreslåtte prinsippene og tiltakene er et godt utgangspunkt for utvalgets arbeid. En av utfordringene er at for mange av elevene som starter i videregående opplæring, er lavt presterende med lave grunnskolepoeng. For å hindre frafall bør det derfor gjøres grep slik at elever tilbys opplæring slik at de har forutsetning for å gjennomføre. Elever må være kvalifisert før de starter opplæringen.

SRY mener i likhet med utvalget at alle elever skal få tilrettelagt opplæring i forhold til sine forutsetninger. Dette vil innebære at noen elever/ lærlinger kan ha behov for et lengre opplæringsløp enn det som er fastsatt i tilbudsstrukturen. Utdanningstilbudene og retten til opplæring må således være mer fleksible i forhold til gjennomføring, fordi det er et ufravikelig prinsipp at alle skal avslutte sin utdanning med samme fag/ svenneprøve eller eksamen. Selv om det innføres differensierte opplæringstilbud må ikke nivået på fagbrevet eller yrkeskompetansen senkes.

SRY mener det bør innarbeides et eget tiltak om arbeidslivskompetanse i opplæringen. Videre er rådet opptatt av at rådgivning og karriereveiledning får et løft (punkt 7).

Utviklingen går i retning av nye og mer fleksible modeller for gjennomføring av videregående opplæring. Det er derfor behov for å se nærmere på begrepsbruken i regelverket.

For å sikre at alle ever som ønsker en lærekontrakt, bør det gjøres tiltak for bedre dimensjonering av utdanningstilbudene. Arbeidslivets behov for kompetanse må derfor vektlegges mer enn elevenes ønsker i dimensjoneringsarbeidet.

Vedtak

Informasjonen tas til orientering. SRY oppfordrer organisasjonene til å gi innspill til utvalget.

Behandling av orienteringssak**SRY- sak O9-2-19 Fagarbeiderundersøkelsen og Arbeidsgiverundersøkelsen - FAFO/NIFU presenterer funn fra rapporten for SRY**

FAFO/ NIFU orienterte om de to undersøkelsene.

Ett av Utdanningsdirektoratets oppdrag er å fremskaffe kunnskap om kvalitet og relevans i opplæringen. Denne kunnskapen skal gi grunnlag for politikktutvikling på nasjonalt nivå. Dette er bakgrunnen for at Utdanningsdirektoratet har tatt initiativ til utviklingen av to nye spørreundersøkelser som skal inngå i utdanningsmyndighetenes arbeid med kvalitetsutvikling i fag- og yrkesopplæringen. Fagarbeiderundersøkelsen er rettet til personer som nylig har fullført en yrkesfaglig utdanning. Arbeidsgiverundersøkelsen er rettet mot arbeidsgivere som har ansatt nyutdannede personer med yrkeskompetanse.

Fafo og NIFU gjennomfører oppdraget i perioden 2017 til 2020. Delrapporten fra undersøkelsene blir publisert i april 2019, og hovedrapporten kommer høsten 2020. Undersøkelsene retter seg i første runde mot bygg- og anleggsteknikk og helse- og oppvekst. Direktoratet er i en prosess med å foreslå to nye utdanningsprogram som kan inkluderes til høsten.

Sentrale funn fra delrapporten april 2019:

- Resultatene gjenspeiler at de faglærte rekrutterer til ulike deler av arbeidslivet med ulike tradisjoner og forventninger til fagarbeidere
- Arbeidsgiverne vurderer kompetansen som relevant i begge program, men høyere utdanning framstår som mer relevant enn yrkesfaglig utdanning innen HO
- Forventninger til selvstendighet er ulike i de to utdanningsprogrammene – henger sammen med arbeidsorganiseringen
- Bedriftene innen BA opplever i mindre grad enn i HO at nyutdannede fagarbeidere har god yrkesspesifikk kompetanse
- Faglærte i HO vil utdanne seg «bort fra» fagutdanningen og fagarbeidet, faglærte i BA vil bygge videre på kompetansen fra fagutdanningen

SRY er positive til undersøkelsene som gir verdifull informasjon om fagenes relevans i arbeidslivet.

Vedtak

Informasjonen tas til orientering. Rapporten oversendes SRYs medlemmer så snart den er offentliggjort.

SRY- sak V5-2-19 Høring – NOU 2019:3 Nye sjanser – bedre læring – Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløp - Stoltenbergutvalgets rapport

Ekspertutvalget om kjønnforskjeller i skoleprestasjoner ble oppnevnt 25. august 2017. Utvalget leverte sin innstilling 4. februar i år. Formålet med utvalgets arbeid har vært å bygge et kunnskapsgrunnlag om hvorfor kjønnforskjeller i skoleprestasjoner oppstår, og gi lokale og nasjonale myndigheter et bedre grunnlag for å velge virkemidler og tiltak for å motvirke uheldige kjønnforskjeller i skoleprestasjoner.

Departementet ønsker synspunkter på om kunnskapsgrunnlaget og forslagene oppleves dekkende. Departementet er kjent med at det er satt i gang tiltak som har hatt god virkning på å redusere kjønnforskjeller i skoleprestasjoner og utdanningsløpet, og ber om beskrivelser av slike tiltak, gjerne med lenker til resultater eller ressurser.

Utvalgets forslag til tiltak som berører fag- og yrkesopplæringen finner vi i hovedsak i kapittel 15 *Overganger i utdanningsløpet*:

- **Overganger mellom ungdomsskolen og videregående opplæring**
Utvalget vurderer at tidspunktet for å foreta utdanningsvalg (overgangen mellom ungdomsskole og videregående) er mer ugunstig for gutter enn for jenter, og foreslår å utvikle og effektevaluere tilbud om et utforskende skoleår etter grunnskolen (kapittel 15.1).
- **Inntak til videregående opplæring**
Utvalget anbefaler å utrede ulike modeller for inntak til videregående opplæring basert på karakterprogresjon, åpne opp for at egnethet i tillegg til grunnskolepoeng kan vurderes ved inntak til videregående opplæring, samt åpne for at flere utdanningsprogrammer kan ha opptakskrav basert på en kombinasjon av grunnskolepoeng og enkeltkarakterer eller opptaksprøve og intervju. Utvalget anbefaler også at fylkeskommuner kan gi inntil to ekstrapoeng der kjønnsfordelingen er skjevare enn 80/20. For opptak til studiespesialisering anbefaler utvalget en nedre karaktergrense (kapittel 15.2).
- **Kombinerte utdanningsløp**
Utvalget trekker fram forskning som viser at betydningen av praktisk og

variert læring for egen skoleinnsats er viktigere for skolefaglig svake elever enn for skolefaglig sterke elever, og anbefaler i lys av det at tilbudet av løp som kombinerer yrkesfag og studieforbereidende bør økes. Utvalget anbefaler også å utrede utdanningsløp som kombinerer yrkes- og studiekompetanse og yrkesfag med interessebaserte programfag fra studieforbereidende utdanningsprogram (kapittel 15.3)

- **Lovfestet rett til læreplass**

Utvalget mener det bør innføres en lovfestet rett til læreplass for elever som fullfører Vg2 yrkesfag. Fylkeskommunen er pliktsubjekt, men bedriftene skal tilby læreplassene. Utvalget har detaljerte forslag til hvem retten skal gjelde for og hvordan den skal oppfylles (kapittel 15.4). Utvalget anbefaler også å øke den statlige satsen for lærlingtilskuddet og gi fylkeskommunene rett til å fordele tilskuddet fritt mellom bransjer. Utvalget foreslår også å senke aldersgrensen for prøvetid for lærlinger fra 21 til 18 år.

- **Målrette og øke anerkjennelsen av lære kandidatordningen**

Utvalget anbefaler å gi kommunene en plikt til å vurdere lære kandidatordningen for særskilte elevgrupper. For å øke anerkjennelsen av ordningen vil utvalget oppfordre partene i arbeidslivet til å innføre en yrkestittel for lære kandidater, innføre en rett til videre utdanning til fagbrev og definere fullført løp som fullført videregående opplæring. Utvalget mener lære kandidatordningen og praksisbrevordningen er overlappende og bør slås sammen.

- **Overganger til universitets- og høyskolestudier.**

Utvalget anbefaler å utrede og utvikle tilbud om forenklede overganger mellom yrkesfaglige løp og høyere utdanning.

SRY mener utvalget tar opp viktige problemstillinger. Problemstillingene bør drøftes nærmere i SRYs arbeidsgruppe med tema Inkludering vs Exelence.

Vedtak

SRY overlater til organisasjonene og avgi høring og anbefaler at organisasjonene påpeker viktigheten av ikke å svekke fagbrevets status og nivå.

SRY- sak V6-2-19 Vilkår for fagprøve uten norsk bostedsadresse

LO har bedt Utdanningsdirektoratet belyse vilkår for å kunne ta norsk fagprøve uten å ha norsk bostedsadresse. Organisasjonen ønsker saken drøftet i SRY.

- ✓ Det følger av opplæringsloven § 3-1 tolvte ledd: *at det er et vilkår for rett til videregående opplæring at søkeren har lovlig opphold i landet.*
- ✓ Det følger av utlendingsloven § 4 om Utlendingers rettsstilling: *«Dersom ikke annet følger av gjeldende rettsregler, har utlendinger under sitt lovlig opphold i riket samme rettigheter og plikter som norske statsborgere.»*

Det er ingen bestemmelser i opplæringsloven som er til hinder for at et en utenlandsk borger kan avlegge fagprøven i Norge. På den annen side har vi i et tidligere svar svart at fylkeskommunen ikke har noen plikter ovenfor personer som ikke har norsk bostedsadresse (ikke-bosatt).

I utgangspunktet har fylkeskommunen kun plikter ovenfor de innbyggerne som er folkeregistrert i fylket. Eksempelvis følger det av forskrift til opplæringsloven § 6-9 fjerde ledd at søknad til videregående opplæring normalt skal sendes til fylkeskommunen der søkeren er folkeregistrert på tidspunktet for søknaden.

SRY mener problemstillingen bør beskrives grundigere. Vider bør behovet/omfanget kartlegges.

Vedtak

SRY ber Udir kartlegge behov/ omfang og konsekvens utrede muligheten for at utenlandske statsborgere uten norsk bostedsadresse kan avlegge norsk fag- eller svenneprøve.

SRY- sak V7-2-19 Konsensus i SRY –

- ✓ **Er organisasjonene bundet av vedtak?**
- ✓ **Representasjon på vegne av SRY?**

Utdanningsforbundet ønsket at SRY drøftet bruken av arbeidsgrupper og hva det vil si når noen representerer på vegne av SRY.

- ✓ **Bruk av arbeidsgrupper**

Slik Utdanningsforbundet ser det har arbeidsgrupper vært viktig for SRY, både for å bli mer effektive, for å bryne politikk på hverandre og for å komme frem til konsensus der det er mulig. På den måten har rådet satt en rekke saker på dagsorden og levert høringsuttalelser som blir hørt. Handlingsplanen for SRY forutsetter at organisasjonene setter at ressurser til å bidra, og vi plasserer oss etter kompetanse, kapasitet og særinteresser mm.

Vi har nå eksempler på at arbeidsgruppene endres før det går til SRY, og vi viser til saken om Y-nemndene som partene har nedlagt et stort arbeid i rapport, dialog, «gi og ta» og en konsensus i SRY som anbefalte at myndighetene følger rapportens anbefalinger.

I etterkant har to av organisasjonene gått ut mot dette i høringen. Utdanningsforbundet tror det er klokt at SRY diskuterer hvordan vi skal håndtere slike situasjoner i fremtiden.

- ✓ **Representasjon på vegne av SRY**

SRY oppnevner representanter fra partssystemet til å sitte i råd og utvalg for SRY, men det er sjelden eller aldri at vi hører noe fra disse.

Er representantene klar over at de representerer SRY og ikke egen organisasjon?

Er dette ok, eller skal vi forvente at de tenker hele SRY?

Og bør ikke disse orienterer i SRY om de prosesser de står i?

Drøfting:

I de tilfeller SRY nedsetter arbeidsgrupper blir sluttproduktet forelagt arbeidsutvalget før sluttbehandling i SRY. Arbeidsutvalget kan korrigere sluttproduktet dersom det er åpenbare feil eller i strid men SRYs tidligere vedtatte politikk. SRYs vedtak er ikke bindende for den enkelte organisasjons politikk på fag- og yrkesopplæringsfeltet. Imidlertid har SRYs medlemmer et ansvar i forhold til forankring av SRYs politikk i egen organisasjon, samtidig som de også skal synliggjøre organisasjonenes politikk i SRYs diskusjoner.

Representanter fra partssystemet som representerer SRY skal forholde seg til SRYs politikk og orientere SRY om arbeidet.

Vedtak

SRY skal tilstrebe tydelighet til forventninger i representasjon og opprettelse av arbeidsgrupper. Når SRY nedsetter en arbeidsgruppe skal det gjøres en forventningsavklaring, gjerne i form av et mandat for arbeidet/ representasjonen.

3. Behandling av diskusjons og orienteringssaker

SRY- sak O10-2-19 Status for arbeidet med fagfornyelsen/ læreplaner for yrkesfag

Utdanningsdirektoratet orienterte om status for fagfornyelsen/ læreplaner for yrkesfag. I den første innspillrunden på Vg1 fikk direktoratet tilsammen 615 innspill. I hovedsak var veldig mange fornøyd med retningen på fagene. Vi fikk også mange positive tilbakemeldinger på kjerneelementene. Samtidig fikk vi faglige tilbakemeldinger som læreplangruppene har tatt med seg i det videre arbeidet med kompetansemål.

Utdanningsdirektoratet har tett kontakt med de faglige rådene i læreplanarbeidet. De faglige rådene har oppnevnt en eller to kontaktpersoner som er bindeledd mellom læreplanarbeidet og det enkelte faglige råd.

Direktoratet vil i september 2019 arrangere tre konferanser om læreplanarbeidet (Oslo, Bergen og Bodø). Konferansene vil være åpne for alle, men er spesielt relevant for skoleledere, skoleeiere, yrkesopplæringsnemnder, fylkesmenn og andre sentrale personer som har en rolle i innføringen av læreplaner

Vedtak

Informasjonen tas til orientering.

SRY- sak O11-2-19 Kunnskapsdepartementet orienter om aktuelle saker

Kunnskapsdepartementet orienterte om at læreplaner for grunnskolen og fellesfagene på videregående nå er ute på høring. Dette er viktige høringer da læreplanene også påvirker videregående opplæring.

Vedtak

Informasjonen tas til orientering.

Eventuelt:

✓ **Informasjon om justering i fremdriftsplan for SRYs arbeidsgrupper**

Sekretariatet informerte om at oppstart av SRYs prosjekter knyttet til langtidsplanen er utsatt på grunn av ressursmangel. De ulike arbeidsgruppene er nå bemannet med fagansvarlige og oppstart av gruppene vil skje i løpet av juni – august 2019.

Vedtak

Informasjonen tas til orientering.

Evaluering av møtet

SRYs medlemmer gav uttrykk for et godt møte med spennende dagsorden. Møtet ble godt ledet av SRYs leder.